

AIXÒ NO ÉS UNA BIOGRAFIA

Joan Todó

A llarg de les tres novel·les que Jean Echenoz ha dedicat a personatges il·lustres, hi ha hagut una evolució curiosa en la forma de denominar-los. La primera, *Ravel*, rebia el títol del cognom del seu protagonista, que mai hi era anomenat Maurice (d'altra banda, Echenoz només ens explicava deu anys, els últims, de la seva vida). *Córrer*, en canvi, ocultava el cognom de Zátópek fins al capítol 13: el personatge era tota l'estona anomenat Emil. I al capdavant, una figura pública, sempre que no es digui Macedonio, és més aviat reconeguda pel cognom que no pel nom de pila, mentre aquest ens el fa més familiar, més proper i humil. Echenoz, per altra banda, només ens explicava trenta dels gairebé vuitanta anys de la vida de l'atleta txec.

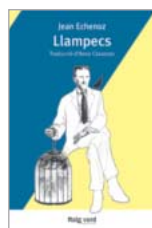
El tercer d'aquests llibres, *Llampecs*, no tan sols no cita en cap moment el cognom Tesla, sinó que fins i tot li canvia el nom a l'inventor d'origen croat, transformant-lo en un kafkià Gregor. Del qual, per altra banda, se'ns en narra tot el transcurs vital, des del naixement fins a la mort, de tal manera que Echenoz, just quan més s'apropa a l'estructura canònica d'una biografia (gènere amb el qual han estat confosos aquests textos), és quan ha deixat més clara que mai la tènue relació de les seves ficcions amb la realitat dels personatges, com si l'escriptor francès estigués decidit a desfer definitivament un malentès.

Cap al final d'un llibre que ha fet tronar i ploure els últims mesos, *Los últimos días de Adelaida García Morales*, la seva autora, Elvira Navarro, fa uns aclariments: «Este libro es una obra de ficción. Todo lo que se narra es falso». Un encadenament d'afirmacions susceptible de deixar-nos veient visions: perquè justament com que l'obra és de ficció, no té cap sentit predicar la veritat o la falsedat del que s'hi explica, que en tant que fictici és només merament possible. Un estatut semblant al dels protagonistes d'Echenoz (o, per afegir un exemple, al del Rainer Maria Rilke de *Gos*, d'Albert Roig), entre els quals concretament Gregor supera amb tal freqüència els límits de la versemblança que, sense el seu model real, podríem pensar més d'un cop que ens trobem davant d'un artefacte *steampunk*.

Els recursos d'Echenoz per evitar que el seu text es confongui amb una biografia són, però, més subtils que els de Navarro. Al capítol 7, dedicat a la batalla d'Edison contra el corrent altern desenvolupat per la companyia Westinghouse gràcies al treball de Gregor, se'ns narra l'execució de l'elefanta Topsy, precedent de la primera execució en una cadira elèctrica, la qual se'ns narra a l'epi-

sodi 9 i que també forma part de la citada campanya de desprestigi engegada per Edison. I ambdues execucions són reals; ara bé, la primera utilització de la cadira elèctrica va tenir lloc el 1890, mentre que la mort de Topsy s'esdevingué el 1903, sense cap relació amb la competència entre Edison i Westinghouse. Echenoz deixa anar una pista òbvia, la referència a *The Great Train Robbery*, el primer film de l'Oest. Els fets històrics, així, són una matèria emprada i deformada a voluntat, al servei de la ficció.

Perquè si *Ravel* replicava amb el seu ritme narratiu, progressivament accelerat, el crescendo insistent del cèlebre bolero compost pel músic francès per tal de narrar la seva decadència i mort, i *Córrer* empresonava Zátópek entre dues invasions, l'alemanya i la soviètica, que eren una repetició l'una de l'altra, per oposar la fugida endavant del protagonista a l'etern retorn de la violència, *Llampecs* explora l'entotsolament de l'individu singular, el desencaix del geni en la societat burgesa, la difícil relació amb la realitat d'un tipus que, dotat d'una poderosa imaginació, acaba esdevenint un artista de la fam. El detallisme capriciós, el joc constant amb la velocitat narrativa, els canvis de focalització, l'arbitrarietat irònica de la veu del narrador, la seva lleugeresa gairebé divuitesca, no ens haurien de permetre confondre'ns: aquest llibre encara és allò que a *El meridià de Greenwich*, publicat el 1979, es va descriure així: «una àmplia representació abstracta, composta tota ella per elements figuratius.» ■

NARRATIVA

Jean ECHENOZ

Llampecs

Traducció d'Anna Casassas

Barcelona: Raig Verd, 2016, 156 pp. 14 €